Trafikutskottets yttrande 2026/27:TU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 8 oktober 2026 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över innehållet i en promemoria som utarbetats inom konstitutionsutskottet om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen. Promemorian berör i synnerhet de subsidiaritetsprövningar som riksdagen genomförde under 2025 men uppmärksammar även det samlade utfallet av tidigare prövningar.

Trafikutskottet har beslutat att yttra sig och redovisar sina kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor i detta yttrande.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Subsidiaritetsprincipen i riksdagen

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 ska riksdagen enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Enligt artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen är målet med subsidiaritetsprincipen att garantera att besluten fattas så nära medborgarna som möjligt och att kontrollera om åtgärder som vidtas på EU-nivå är motiverade i förhållande till de möjligheter som finns på nationell, regional eller lokal nivå.

Enligt 7 kap. 8 § RO ska konstitutionsutskottet följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser i ett betänkande.

Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen under 2025

Vid sammanträdet den 8 oktober 2026 beslutade konstitutionsutskottet att ge övriga utskott tillfälle att senast den 24 november 2026 yttra sig över innehållet i en promemoria som utarbetats inom konstitutionsutskottet om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen. Promemorian omfattar i huvudsak subsidiaritetsprövningar i riksdagen mellan den 1 januari och 31 december 2025 men uppmärksammar även det samlade utfallet av tidigare prövningar.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande kommentarer och bedömningar:

1. En kommentar till det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden sedan Lissabonfördragets ikraftträdande både generellt och när det gäller de motiverade yttranden som utskottet lämnat.
2. En samlad bedömning av dels i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, dels hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
4. Kommentarer om i vilken utsträckning utskottet använder sig av Inter-Parliamentary EU information eXchange (Ipex) och kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner eller om utskottet haft några

kontakter med sina motsvarigheter i andra nationella parlament för inhämtande och utlämnande av information.
5. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Trafikutskottets subsidiaritetsprövningar under 2025

Trafikutskottet subsidiaritetsprövade följande fem utkast till lagstiftningsakter under 2025:

– Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om registreringsbevis för fordon och registreringsuppgifter för fordon som registrerats i nationella fordonsregister och om upphävande av rådets direktiv 1999/37/EG (COM(2025) 179)
– Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/45/EU om periodisk provning av motorfordons och tillhörande släpvagnars trafiksäkerhet och direktiv 2014/47/EU om tekniska vägkontroller av trafiksäkerheten hos nyttofordon i trafik i unionen (COM(2025) 180)
– Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG vad gäller förlängning av den period under vilken utsläppsfria tunga fordon kan omfattas av betydligt lägre infrastruktur- eller vägavgifter eller undantag från betalning av sådana avgifter (COM(2025) 348)
– Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Fonden för ett sammanlänkat Europa för perioden 2028–2034, om ändring av förordning (EU) 2024/1679 och om upphävande av förordning (EU) 2021/1153 (COM(2025) 547)
– Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG, rådets direktiv 1999/37/EG och direktiv (EU) 2019/520 vad gäller koldioxidutsläppsklassen för tunga fordon med släpfordon och förtydligande och förenkling av vissa bestämmelser (COM(2025) 589).

Utskottet ansåg att samtliga förslag var förenliga med subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Fyra av förslagen rörde transportpolitik och hade sin rättsliga grund i artikel 91 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Ett förslag handlade om transeuropeiska nät och hade sin rättsliga grund i artikel 172 och 194 i EUF-fördraget. År 2024 prövade utskottet två förslag, vilket är tre färre än 2025.

Utskottets ställningstagande

Trafikutskottets beredningsområde präglas av internationellt samarbete inom såväl EU som andra internationella forum. Utskottet är därför angeläget om att subsidiaritetsprincipen tillämpas på rätt sätt och att EU:s lagstiftning är i

linje med den grundidé om vertikal maktdelning som subsidiaritetsprincipen är ett uttryck för.

I de efterföljande styckena återfinns trafikutskottets kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor.

Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar

Transport- och digitaliseringspolitiken har i många fall en gränsöverskridande dimension, vilket medför att utskottet har ett förhållandevis stort antal utkast till lagstiftningsakter från kommissionen att subsidiaritetspröva varje år. Nedan kommenterar utskottet dels det totala antalet prövningar sedan 2009, dels de prövningar som genomfördes under 2025.

Utskottets prövningar sedan 2009

Utskottet konstaterar att det sammanlagt prövat 178 av de totalt 1 431 utkast som översänts till riksdagen för subsidiaritetsprövning sedan den 1 december 2009. Det motsvarar ca 12 procent av förslagen. Av utskottets 178 prövningar har den stora majoriteten rört transportpolitik, totalt 107 utkast. Därutöver har 41 utkast handlat om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (företrädesvis förslag om digitalisering) och 19 om transeuropeiska nät.

Mellan 2009 och 2025 fann utskottet att 16 av kommissionens utkast till lagförslag stred mot subsidiaritetsprincipen. Det motsvarar ca 9 procent av utskottets prövade förslag. Utskottet har lämnat totalt elva utlåtanden med förslag till motiverade yttranden till kammaren (i ett av utlåtandena behandlades fem utkast till lagstiftningsakter). Riksdagen har bifallit samtliga av utskottets utlåtanden.

Av de utkast som lett till ett motiverat yttrande har tio rört transportpolitik, tre tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och tre transeuropeiska nät (ett av utkasten hade två rättsliga grunder).

Närmare om utskottets prövningar under 2025

Utskottet prövade fem lagförslag under 2025, jämfört med två året före. Ökningen får anses vara naturlig mot bakgrund av den institutionella rytmen i EU-arbetet, där 2024 kom att bli något av ett övergångsår för kommissionens lagstiftande verksamhet. Dock är antalet prövningar klart lägre än 2010 (elva prövningar) och 2020 (16 prövningar), som också var år efter val till Europaparlamentet och tillträdandet av en ny EU-kommission.

Utskottet ansåg att samtliga förslag som det prövade under 2025 var förenliga med subsidiaritetsprincipen. Utskottet noterar och välkomnar det faktum att förslagen som prövades under 2025 var i linje med subsidiaritetsprincipen. Detta menar utskottet ökar förtroendet för EU-arbetet på lång sikt.

Utrymmet för nationella åtgärder och utvecklingen på olika politikområden

I utskottets beredningsområde ingår flera gränsöverskridande frågor som i viss mån kräver överstatliga regleringar. Utskottet konstaterar att EU således har fått betydande beslutskompetens på både transport- och telekommunikationsområdet, vilket har inneburit att utrymmet för nationell lagstiftning inom utskottets beredningsområde till viss del redan är upptaget eller intecknat.

Utskottets genomgång av de prövade lagförslagen under 2025 visar att tre av fem förslag innebar att befintlig lagstiftning ändrades snarare än att nya lagstiftningsområden introducerades på EU-nivå. Dessutom ersatte ett av de två övriga förslagen ett redan befintligt direktiv.

Utskottet noterar även att av de två nya förslagen var det ena ett förslag till förordning och det andra ett förslag till direktiv. Förordningar verkar per definition mer inskränkande på nationellt självbestämmande än övriga lagstiftningsinstrument, i och med att de blir direkt tillämpliga i hela EU.

I likhet med vad utskottet anfört till konstitutionsutskottet i tidigare yttranden gör utskottet även i år den samlade bedömningen att det nationella handlingsutrymmet minskat över tid till följd av att gemensamma EU-bestämmelser införts. Utskottet anser däremot att utrymmet för nationella åtgärder inom beredningsområdet inte minskat nämnvärt under året som gått.

Kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen

Liksom i sina tidigare yttranden vill utskottet inledningsvis understryka vikten av att kommissionen, i egenskap av den EU-institution som utreder och lägger fram förslag, lämnar fullgoda motiveringar i subsidiaritetsfrågan. Avsaknaden av dessa är en svaghet i EU:s lagstiftningsarbete och försvårar arbetet i de nationella parlamenten och utskotten.

Utskottets genomgång av subsidiaritetsprövningarna under 2025 visar att samtliga fem prövade förslag innehåller ett avsnitt där kommissionen redogör för sin syn på subsidiaritetsprincipens tillämpning. Utskottet ser positivt på detta.

Utskottets användning av Ipex och kontakter med riksdagens EU-representant samt andra nationella parlament

I likhet med vad utskottet tidigare påpekat anser utskottet att nyttan av den information som finns att tillgå i Ipex är begränsad eftersom alla nationella parlament har samma tidsram för sina subsidiaritetsprövningar. För att tjänsten i högre grad ska vara till nytta för utskottets prövningar skulle det behövas en mer konsekvent tillämpning av

a) vilken information som läggs in i systemet
b) i vilket skede information läggs in
c) på vilket språk information läggs in.

Utskottets kansli tar löpande kontakt med riksdagens EU-representant och företrädare för andra nationella parlament, om det är nödvändigt, och anser att detta fungerar väl.

Övriga kommentarer

Utskottet har väl inarbetade rutiner för sina subsidiaritetsprövningar och anser att dessa överlag fungerar väl. Inför varje prövning upprättar kansliet en föredragningspromemoria som innehåller sammanfattande information om förslagets bakgrund och innehåll samt kommissionens motivering (och regeringens bedömning, om den finns tillgänglig) av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen.

Utskottets prövningar görs vanligtvis vid ett eller två beredningstillfällen. Under 2025 fattade utskottet beslut om tre ärenden vid det första beredningstillfället och två ärenden vid det andra. Regeringens bedömning av subsidiaritetsprincipens tillämpning fanns tillgänglig för utskottet vid tre prövningar. I dessa fall lämnade regeringen på eget initiativ in en faktapromemoria i ett tidigt skede av beredningen. Vid övriga prövningar fattade utskottet beslut utan att ha regeringens bedömning tillgänglig.

Utskottet har tidigare även noterat att det är viktigt med god framförhållning i subsidiaritetsärenden eftersom tidsfristen ofta är relativt knapp. Av denna anledning har utskottet upprepade gånger påpekat vikten av att kommissionen tidigt tillhandahåller tillförlitlig och detaljerad information om planeringen för varje enskilt initiativ.

Avslutningsvis konstaterar utskottet att flera delar av utskottets ställningstagande är återkommande synpunkter som återfinns i tidigare års yttranden från trafikutskottet.

Stockholm den 19 november 2026

På trafikutskottets vägnar

Maria Stockhaus

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Stockhaus (M), Ulrika Heie (C), Aylin Nouri (S), Kadir Kasirga (S), Ann-Christine Frohm (SD), Anna-Caren Sätherberg (S), Sten Bergheden (M), Malin Östh (V), Eric Palmqvist (SD), Johanna Rantsi (M), Magnus Jacobsson (KD), Elias Aguirre (S), Patrik Jönsson (SD), Arwin Sohrabi (S), Elin Andersson (L), Emma Brihall (C) och Gurgin Bakircioglu (MP).

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026